

T.C.
YARGITAY
Hukuk Genel Kurulu

Esas No: 1996/11-372
Karar No: 1996/485
Karar Tarihi: 12.06.1996

ALACAK DAVASI - AKDİN FESHİNDEN SONRA DAVACININ AYNI MINTIKADA BAYİLİK KURUP KURMADIĞININ TESPİTİ GEREĞİ - AKARYAKIT İSTASYONU KURULMASINA İZİN VERİLMESİNİN OLASI BULUNUP BULUNMADIĞI HUSUSU

ÖZET: Mahkemece yapılacak iş öncelikle akdin feshinden sonra davacının aynı mıntıkada bayilik kurup kurmadığı, kurmuş ise bu bayiliğin satıŖa baŖladığı tarih ile akdin feshi tarihi arasında; geçen sürenin belirlenmesi, Ŗayet fiilen bayilik kurmamıŖ ise, iptal edilen bayiliğin İstanbul, ŖiŖli, Gayrettepe gibi Ŗehrin merkezi yerinde bulunduğu da dikkate alınarak, bu mıntıkada akaryakıt istasyonu kurulacak bir yerin belediye imar planlarına göre tefrik edilip edilmediği, imar planlarında akaryakıt istasyonu olarak tefrik edilmiŖ bir yer varsa, bu yerlere yeni kurulması muhtemel akaryakıt istasyonu için İl Trafik Komisyonu veya benzer kuruluşlar tarafından akaryakıt istasyonu olarak kurulmasına izin verilmesinin olası bulunup bulunmadığının araŖtırılması gerekir.

(743 S. K. m. 4) (818 S. K. m. 42, 43, 44, 98)

Dava: Taraflar arasındaki davadan dolayı yapılan yargılama sonunda; Ankara Asliye Altıncı Ticaret Mahkemesince davanın kısmen kabulüne dair verilen 8.12.1994 gün ve 1993/903, 1994/905 sayılı kararın incelenmesi davacı vekili tarafından istenilmesi üzerine,

Yargıtay Onbirinci Hukuk Dairesi'nin 25.4.1995 gün ve 1995/2767-3802 sayılı ilamı ile;

(...Taraflar arasındaki 12.5.1989 tarihli ve 5 yıl süreli sözleşmeyi davalı süre dolmadan 31.3.1993 tarihinde feshetmiştir. Davalı sözleşmeyi tek taraflı olarak ve sebep göstermeden feshettiğine göre, davacı geri kalan süre için oluşacak kar mahrumiyetini davalıdan isteyebilir. Kaldı ki davalı taraf, davacının aynı yerde bir başka petrol istasyonu açabileceği ve zararın daha az olacağı yolunda açık bir savunmada bulunmadığına göre, mahkemece bu hususta inceleme yaptırılarak kar mahrumiyetinde indirim yapılarak hüküm kurulması doğru görülmemiştir. O halde, mahkemece, davacının sözleşmenin feshi tarihinden sözleşme süresinin sonuna kadar yoksun kaldığı karın 1.7.1994 günlü bilirkiŖi raporundaki hesaplandığı Ŗekliyle kabulü gerekirken, yazılı olduğu Ŗekilde hüküm kurulması doğru görülmemiştir...) gerekçesiyle bozularak dosya yerine geri çevrilmekle yeniden yapılan yargılama sonunda; mahkemece önceki kararda direnilmiştir.

Temyiz eden: Davacı vekili

Hukuk Genel Kurulu'nca incelenerek direnme kararının süresinde temyiz edildiği anlaŖıldıktan ve dosyadaki kağıtlar okunduktan sonra gereği görüldü:

Karar: Bilindiėi gibi, bazı zararlar malvarlığının net (safi) miktarını azaltır, bazıları da bu varlığın artmasına engel olurlar. Bunlardan birinci tür zarara fiili zarar, ikincisine yoksun kalınan kar (Lucrum Cessans) adı verilir. Kar yoksunluğu zararlarında, mamelekin zarar verici olaydan önceki durumu ile sonraki durumu arasında bir değişiklik yoktur. Ancak

T.C.
YARGITAY
Hukuk Genel Kurulu

Esas No: 1996/11-372
Karar No: 1996/485
Karar Tarihi: 12.06.1996

zarar verici olay meydana gelmeseydi genelde mamelekte bir çoğalma oluşacağı da kuşkusuz olmak gerekir. Belirtmek gerekir ki kar yoksunluğu farazi bir hesaba istinat etmektedir. Burada zarar, mamelekin olaydan sonraki vaziyeti ile çoğalma ihtimali tahakkuk etseydi arz edeceği farazi vaziyet arasındaki farkı teşkil eder (Türk Mesuliyet Hukuku, 1961, Prof. Dr. Haluk Tandoğan, sh: 64 vd.). Somut olayda, davalının süresinden 13 ay 20 gün önce tek taraflı irade açıklamasıyla ve haklı nedene dayanmaksızın sözleşmeyi fesh ettiği uyuşmazlık konusu bulunmadığından, kural olarak davacıya tazminat ödemesi gerekir. Ne var ki alacaklının mamelekindeki artmanın engellenmesi anlamında olan bu tazminatı belirlemek hakime ait bir görevdir. BK.nun 98/son fırcası yolu ile sözleşmelerde de uygulanması gereken BK.nun 42. maddesi uyarınca, hakim zararın tutar ve kapsamını doğrudan doğruya (resen) araştırmak ve tesbit etmek zorundadır. Bu zararı tesbit ederken de halin mutad cereyanı yanında, zarar görenin zararın azaltılması ve çoğalmasının önlenmesi için aldığı veya alması gereken tedbirleri de göz önünde bulunduracak ve gerektiğinde BK.nun 44. maddesini uygulayacaktır. Mahkemece açıklanan bu ilkeler doğrultusunda hiçbir araştırma yapılmadan bilirkişinin gerekçesiz raporuna dayanarak davacının kar yoksunluğunun 3 ay ile sınırlı tutulması doğru değildir. O itibarla uyuşmazlığın niteliğine göre olayda hukuksal ve sağlıklı bir çözüme ulaşılabilmesi için mahkemece yapılacak iş öncelikle akdin feshinden sonra davacının aynı mıntıkada bayilik kurup kurmadığı, kurmuş ise bu bayiliğin satışa başladığı tarih ile akdin feshi tarihi arasında; geçen sürenin belirlenmesi, şayet fiilen bayilik kurmamış ise, iptal edilen bayiliğin İstanbul, Şişli, Gayrettepe gibi şehrin merkezi yerinde bulunduğu da dikkate alınarak, bu mıntıkada akaryakıt istasyonu kurulacak bir yerin belediye imar planlarına göre tefrik edilip edilmediği, imar planlarında akaryakıt istasyonu olarak tefrik edilmiş bir yer varsa, bu yerlere yeni kurulması muhtemel akaryakıt istasyonu için İl Trafik Komisyonu veya benzer kuruluşlar tarafından akaryakıt istasyonu olarak kurulmasına izin verilmesinin olası bulunup bulunmadığının araştırılması gerekir. Bütün bu gelişmelerin olumlu sonuçlanması halinde akaryakıt istasyonunun işletmeye açılması için işletme ruhsatının ne kadar sürede alınabileceği hususları dikkate alınarak, davacının bu şartları yerine getirmesi halinde ne kadar sürede yeni bir bayilik kurabileceğinin tespiti icap eder, bu hususların tahkik ve tespiti için gerektiğinde mahallin de talimat yolu ile keşif yapılması da gerçekleştirilerek, makul sürenin saptanması ve tüm delillerin değerlendirilmesi suretiyle hasil olacak sonuç dairesinde bir karar verilmesinden ibarettir. Bu hususlar gözetilmeksizin önceki kararda direnilmesi doğru değildir. O halde, usul ve yasaya uygun bulunmayan direnme kararı bozulmalıdır.

Sonuç: Davacı vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile, direnme kararının yukarıda gösterilen nedenlerden dolayı HUMK. nun 429. maddesi gereğince BOZULMASINA, istek halinde temyiz peşin harcının geri verilmesine 12.06.1996 gününde oybirliği ile karar verildi. (□□)